

АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ У 2008 – 2009 РР.

Тези підготовлено у межах проекту
101048173 — Monetary policy — ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH
«Успіхи і недоліки монетарної політики Європейського союзу: наслідки для України»
«Successes and shortcomings of the monetary policy of the European Union: implications for
Ukraine»

Funded by the
European Union

Алексеевська Г. С.,
ст. викладач, д. філ.

Пина Е. В.,
студентка Міжнародних економічних відносин
Одеський Національний університет ім. Мечникова
Одеса, Україна

Початок фінансової кризи 2008 року був пов'язаний зі зростанням неплатоспроможних кредитів у США, в особливості на ринку нерухомості, який мав високий попит на вторинний ринок іпотечних кредитів з підвищеною ризиковістю. Банки надавали кредити з високим ризиком на підвищення цін на нерухомість. Згодом позичальники не могли виплачувати свої борги, що призвело до того, що банки та інші кредитори не могли отримати свої кошти назад, що змусило їх скоротити кредитування. Потім криза поширилася на банківський сектор, коли банки стали підсвідомо пов'язуватися між собою і обмінюватися позиками з незабезпеченими кредитами, що призвело до зменшення довіри на ринках і підвищення ставок за позиками [\[1\]](#).

В Європі криза 2008 року почалася в Іспанії, де має бути спалах іпотечної кризи, викликаної високим рівнем заборгованості населення. Внаслідок цього, країна відчула серйозний спад у сфері будівництва, що привело до збільшення безробіття та зниження споживчої активності. Криза

швидко поширилася на інші країни Європи, такі як Греція, Португалія, Італія та Ірландія, що були змушені звернутися до Міжнародного валютного фонду та Європейського стабілізаційного механізму для отримання фінансової допомоги. Усі ці країни зазнали значних втрат у ВВП, збільшення безробіття та зменшення споживчого попиту, що мали довгострокові наслідки для їх економіки [2].

Глобальна економічна криза 2008 року стала серйозним викликом для економічної та монетарної політики Європейського союзу, розкривши слабкі моменти в механізмах міждержавної координації. Наприкінці 2008 р. було затверджено проект «Плану економічного відновлення ЄС», який знаходився у руслі стратегії стійкого розвитку і включав широкий спектр заходів довгострокового характеру, включаючи зниження енергоємності економіки й розвиток чистих технологій. Цей план базувався на двох опорах: стимулювання споживчої довіри і розширення попиту шляхом виділення на це в екстремому порядку 200 млрд. євро (1,5% ВВП) країнами-членами та посилення конкурентних позицій ЄС. Для здійснення останнього була розроблена стратегія «розумних» інвестицій, яка передбачала вкладення останніх у підвищення ефективності використання енергозбереження, розвиток чистих технологій, а також у розвиток дослідницької інфраструктури.

Ще один документ, що прийняв ЄЦБ, – «Сприяння економічному відновленню». Основним його завданням було посилити координацію дій між країнами-членами та домогтися переходу до стадії підйому. Документ містив широку програму реформування фінансового сектору, він уточнював і коригував методи, спрямовані на підтримання споживчого попиту, ріст інвестицій та збереження або створення нових робочих місць. Завдяки цьому документу Євросоюзу фактично вдалося досягнути найбільшого успіху у стабілізації фінансових ринків. Більшість країн-членів здійснили масштабні програми допомоги банківському сектору, підвищили державні гарантії за вкладками, посилили нагляд за банками і страховими компаніями [3]. Було

також запропоновано створити Європейську раду із системних ризиків, яка би здійснювала макроекономічний нагляд за ситуацією на всіх сегментах фінансових ринків із метою попередження повторення фінансових криз, запобігання системним ризикам, сприяння безперебійному функціонуванню внутрішнього ринку та забезпечення сталого вкладу фінансового сектору в економічне зростання. Також було засновано Європейську систему фінансового нагляду, котра забезпечує координацію дій національних наглядових органів і розробляє нові стандарти в цій області [4].

Основними антикризовими інструментами монетарної політики, що сприяли стабілізації фінансової системи ЄС, які застосував ЄЦБ, були такі:

Для покращення умов кредитування та забезпечення функціонування грошового ринку ЄЦБ та інші центральні банки ЄС із початку фінансової кризи зробили повторні ін'єкції ліквідності. Також поряд із цим було здійснено зниження процентних ставок.

Для вирішення фінансових проблем ліквідності платоспроможних банків ЄС узгодженими діями Європи була розпочата програма, в якій лідери ЄС зобов'язалися надати протягом перехідного періоду і на відповідних комерційних умовах, прямо або побічно, гарантії уряду, страхування або аналогічну угоду на середньострокову перспективу (до 5 років).

Для зміцнення довіри клієнтів до фінансової системи і сприяння створенню рівних умов Комісія запропонувала ухвалити термінові законодавчі зміни, що передбачали зміну мінімального розміру страхування вкладів. Цей показник було підвищено з 20 тис. євро до 100 тис. євро у всіх державах-членах.

Комісією викладені принципи, які регулюють застосування правил державної допомоги вразливим фінансовим установам. Конкретні вказівки були опубліковані для держав-членів, зокрема, участь у банківському гарантуванні та рекапіталізації, у розробленні структурної перебудови і заходи щодо полегшення тягаря активів.

Комплексний пакет реформ для формування більш міцної фінансової системи у майбутньому, зокрема, удосконалення нагляду і контролю, структури винагороди у фінансовому секторі та правового поля, а також сегментів ринку, які мають вирішальне значення для раціональної діяльності сектору [5].

Завдяки застосуванню ЦБ заходів нетрадиційної монетарної політики фінансова криза 2007–2009 рр. вважається винятковим економічним явищем не лише в силу своїх причин, форм прояву та етапів розвитку, а й методів, ужитих ЄЦБ розвинених країн для попередження паніки на фінансових ринках і мінімізації негативних наслідків для реального сектору економіки.

1. Paul Ramskogler, Tracing the origins of the financial crisis (2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.oecd.org/finance/Tracing-the-origins-of-the-financial-crisis.pdf>
2. European Sovereign Debt Crisis, CFI [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/fixed-income/european-sovereign-debt-crisis/>
3. European Parliament, A decade on from the crisis (2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642253/EPRS_BRI%282019%29642253_EN.pdf
4. Interim Forecast (2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/pdf/2011-03-01-interim_forecast_en.pdf
5. ECB, The ECB's non-standard monetary policy measures (2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp1528.pdf>